

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСІВ**

САДЛЯК ХРИСТИНА БОГДАНІВНА

УДК 336

**ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ
СИСТЕМОЮ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ,
НА ПРИКЛАДІ ТОВ “ОСП КОРПОРАЦІЯ ВАТРА”**

Спеціальність 8.03050801 – Фінанси і кредит

АВТОРЕФЕРАТ

**дипломної роботи на здобуття
освітнього рівня «Магістр»**

Тернопіль – 2017

Дипломною роботою є рукопис.

Дослідження виконане на кафедрі економіки та фінансів, факультету економіки та менеджменту, Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент
Дячун Ольга Дмитрівна,
доцент кафедри економіки та фінансів,
Тернопільський національний
технічний університет імені Івана Пулюя

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент
Піняк Ірина Любомирівна,
доцент кафедри промислового
маркетингу,
Тернопільський національний
технічний університет імені Івана Пулюя

Захист відбудеться «4» січня 2017 р. об 11⁰⁰ год. на засіданні
екзаменаційної комісії у Тернопільському національному технічному університеті
імені Івана Пулюя

Завідувач кафедри економіки та фінансів,

д.е.н., професор О.В. Панухник

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Актуальність теми дослідження. Будь-який господарюючий суб'єкт, незалежно від форми власності та організаційно-правової форми організації ведення бізнесу, являє собою відкрити, складну систему з притаманними їй зв'язками, що потребує ефективного управління. Контроль є невід'ємним етапом управління, який засвідчує наскільки ефективно було реалізовано передуючі функції: планування та організація діяльності. Однією з форм практичної реалізації контрольної функції на підприємстві виступає система фінансового контролю, яка повинна забезпечити суб'єктів управлінської діяльності своєчасною, достовірною та повною інформацією щодо ефективності залучення, використання та розподілу позичених та власних фінансових ресурсів. Ця система покликана виконувати низку важливих функцій в управлінні фінансами підприємства, а саме: координація, планування та бюджетування, внутрішній аудит, ревізія, прогнозування, фінансовий аналіз, система раннього попередження, аналіз фінансових відхилень тощо. Враховуючи важливість ефективного функціонування системи фінансового контролю на підприємствах в сучасних умовах дослідження цієї теми залишається актуальним.

Питання розробки, побудови та практичної реалізації системи фінансового контролю своїх працях розглядали такі вчені-економісти як: Базилінська О.Я., Білик М.Д., Кузьмін О.Є., Мец В.О., Морозов Д.М., Павловська О.В., Попович П.Я., Тарасенко Н.В., Сюркало Б.І., Яровенко Г.М. та інші.

Мета дослідження – теоретико-методичне обґрунтування та представлення шляхів удосконалення економічної ефективності управління системою фінансового контролю ТОВ “ОСП Корпорація Ватра”.

Об'єкт дослідження – особливості побудови, організації та практичної реалізації системи фінансового контролю на ТОВ “ОСП Корпорація Ватра”.

Предмет дослідження – методи вдосконалення побудови, організації та практичної реалізації системи фінансового контролю на ТОВ “ОСП Корпорація Ватра”.

Визначені об'єкт та предмет дослідження, поставлена мета зумовили необхідність розв'язання наступних завдань дослідження:

- дослідити сутність фінансового контролю на підприємстві;
- охарактеризувати системи та методи фінансового контролю;
- визначити основні методичні підходи до оцінки та інструменти фінансового контролю;
- дати характеристику фінансової діяльності підприємства;
- проаналізувати стан управління фінансовим контролем на ТОВ “ОСП Корпорація Ватра”;
- запропонувати шляхи покращення управління системою фінансового контролю ТОВ “ОСП Корпорація Ватра”;
- визначити напрями вдосконалення управління системою фінансового контролю ТОВ “ОСП Корпорація Ватра”;
- оцінити світлотехнічну галузь України;

- визначити науково – освітні шляхи розвитку світлотехнічної галузі;
- здійснити діагностику банкрутства на ТОВ “ОСП Корпорація Ватра”;
- обґрунтувати необхідність впровадження автоматизації фінансового контролю на ТОВ “ОСП Корпорація Ватра”.

Методи дослідження: історико-економічний (при дослідженні сутності понять «фінансовий контроль» та «система фінансового контролю підприємства»); системного підходу (при здійсненні оцінки системи фінансового контролю на досліджуваному підприємстві); аналізу та синтезу (при проведенні аналізу стану фінансових ресурсів досліджуваного підприємства); порівняльний та структурний (при аналізуванні прибутковості досліджуваного підприємства); фінансово-економічного аналізу (при здійсненні оцінки фінансових показників, які характеризують стан фінансових ресурсів на досліджуваному підприємстві); техніко-економічного аналізу (при дослідженні динаміки результатів техніко-економічних показників досліджуваного підприємства); економіко-статистичного аналізу (при здійсненні аналізу галузі та макроекономічного середовища діяльності досліджуваного підприємства); тощо.

Інформаційна база дослідження: праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, матеріали спеціалізованої періодичної преси, навчальні підручники, монографії, нормативно-правові матеріали, а також фінансова звітність ТОВ “ОСП Корпорація Ватра” за 2011-2015 роки діяльності.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в усебічному аналізі отриманих фінансово-господарських результатів функціонування системи фінансового контролю досліджуваного підприємства.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання обґрунтованих напрямів підвищення ефективності системи фінансового контролю на досліджуваному підприємстві.

Апробація результатів роботи та публікації. Основні положення та висновки даного дослідження доповідались та обговорювались на Всеукраїнській науковій конференції «Перспективи розвитку економічних систем у середовищі глобально орієнтованого трансформаційного простору», 6 травня 2015 р.

Структура та обсяг дослідження. Дане дослідження складається із вступу, шести розділів, висновків та пропозицій загальним обсягом 124, списку використаних джерел із 72 найменувань, 6 додатків (обсягом 29 сторінок). Дослідження містить 7 таблиць та 20 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДОСЛІДЖЕННЯ

У **Вступі** розкрито актуальність теми дослідження, встановлено мету та завдання, предмет та об’єкт, методи та інформаційну базу дослідження, а також описано наукову новизну та практичне значення отриманих результатів.

В **розділі 1 «Теоретичні засади ефективності управління системою фінансового контролю на підприємстві»** досліджено сутність фінансового контролю, передумови його виникнення, форми та методи його реалізації.

Встановлено, що визначення поняття фінансового контролю змінювалося з розвитком суспільства. Характерним є ототожнення фінансового контролю з контрольною функцією фінансів. Зміст фінансового контролю, його спрямованість змінюються залежно від рівня розвитку суспільства. фінансовий контроль, з одного боку, є однією з завершальних стадій управління фінансами, а з іншої, він виступає необхідною умовою ефективності управління ними. Складність розуміння фінансового контролю обумовлена складністю самої категорії фінансів.

Фінансовий контроль — це важлива функція управління фінансами. З одного боку, він є засобом поєднання функцій фінансового планування і прогнозування, фінансового обліку та статистики, з іншого — передумовою здійснення функцій фінансового аналізу та регулювання. Це дозволяє фінансовому контролю відігравати інтегруючу роль, недооцінка якої значно знижує ефективність управління фінансами.

Вважаємо, що фінансовий контроль слід розглядати як багатоаспектну систему спостереження і перевірки законності, доцільності, раціональності процесів формування і використання фінансових ресурсів на всіх рівнях управління для оцінки ефективності прийнятих управлінських рішень і досягнення на цій основі економічного зростання. Характерним для фінансового контролю як системи є його динамізм. Фінансовий контроль знаходиться в процесі постійного розвитку і вдосконалення.

Фінансовий контроль є складовою фінансового менеджменту, тому розглянемо лише деякі його інструменти, а саме – бюджетний контроль, фінансовий аналіз, фінансовий аудит, контролінг.

У розділі 2 «Аналіз діючого стану ефективності управління системою фінансового контролю на досліджуваному підприємстві» здійснено техніко-економічну оцінку діяльності підприємства, проаналізовано стан фінансових ресурсів підприємства, проведено оцінку його прибутковості.

Встановлено, що ТОВ “ОСП Корпорації Ватра” одне з найпотужніших виробників сучасної світлотехніки не тільки в Україні, але і в СНД, а також одне з найбільших виробників пускорегулюючої апаратури в Європі. Продукція з торговою маркою “ВАТРА” повністю конкурентоспроможна по всіх освітлювальних приладах промислового призначення. Виробничі потужності дозволяють виготовляти своїми силами практично все, що необхідно для виробничої діяльності. На підприємстві щорічно розробляється і освоюється до 50 нових виробів.

За результатами проведеного аналізу виявлено, що загальна сума активів у 2012 р. збільшилася на 10568 тис. грн. відносно 2011 р. У 2013 р. вона зменшилася на 1885 тис. грн. або на 4,71% у порівнянні з 2012 р., проте вже у 2014 році спостерігається їх значне збільшення на 13054 тис. грн., тобто більше ніж на 34%. Таке зростання відбулось переважно за рахунок збільшення обсягу запасів, основних засобів і дебіторської заборгованості. У 2015 р. розмір активів зменшився на 4428 тис. грн. і склав 46732 тис. грн. Зростання основних засобів засвідчує покращання виробничого потенціалу підприємства і є результатом введення в експлуатацію нових об'єктів з метою розширення виробництва (рис.2.1).

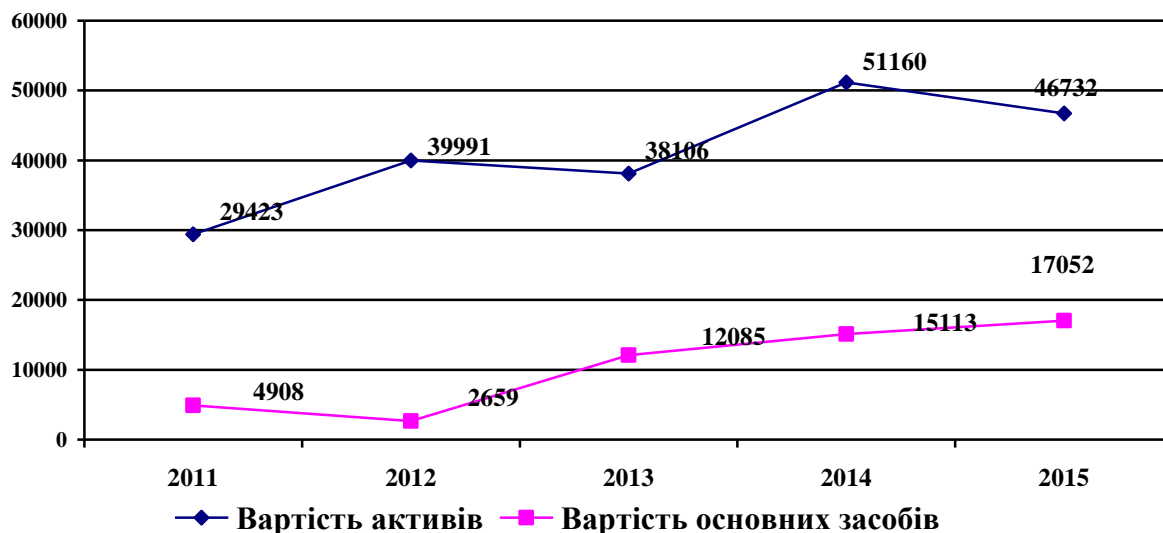

Рис. 2.1. Динаміка вартості активів та основних засобів ТОВ “ОСП Корпорація Ватра” за 2011–2015 роки, тис. грн.

Про високий виробничий потенціал підприємства вказує значення коефіцієнту придатності основних засобів, яке у 2011-2015 рр. було більше 0,69.

Виявлено, що у джерелах фінансування переважає власний капітал, а саме 61% у 2015 р. Відповідно, це вказує на задовільний рівень фінансової незалежності підприємства.

Про ефективну діяльність ТОВ “ОСП Корпорації Ватра” свідчить прибуткова його діяльність (рис.2.2).

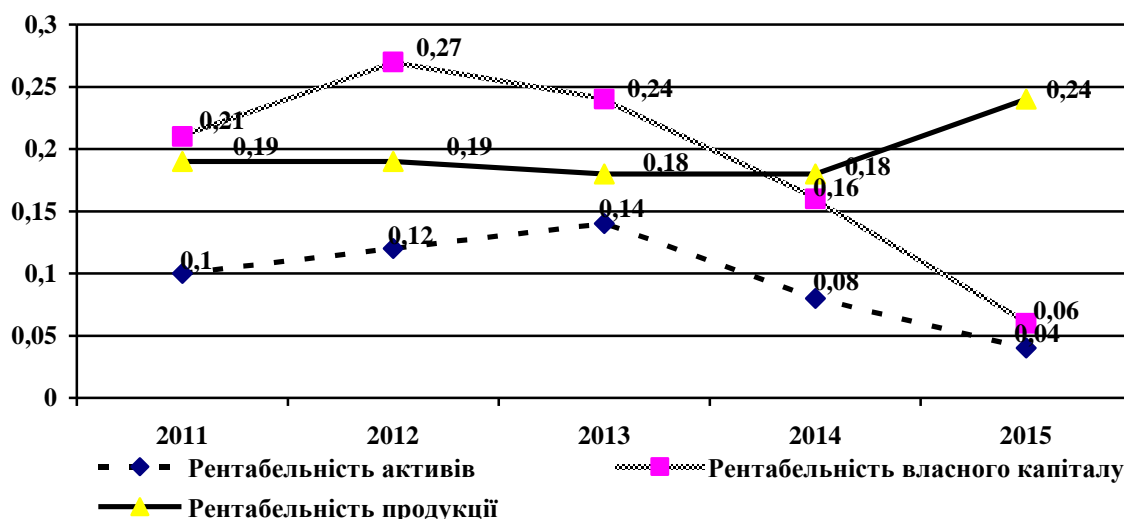

Рис. 2.2. Динаміка показників рентабельності за 2011 – 2015 роки підприємства ТОВ “ОСП Корпорація Ватра”

Однак, незважаючи на позитивні тенденції функціонування виявлено негативні явища, знаходять своє відображення у показниках ділової активності, а саме у значеннях коефіцієнтів оборотності та тривалості обороту (рис.2.3).

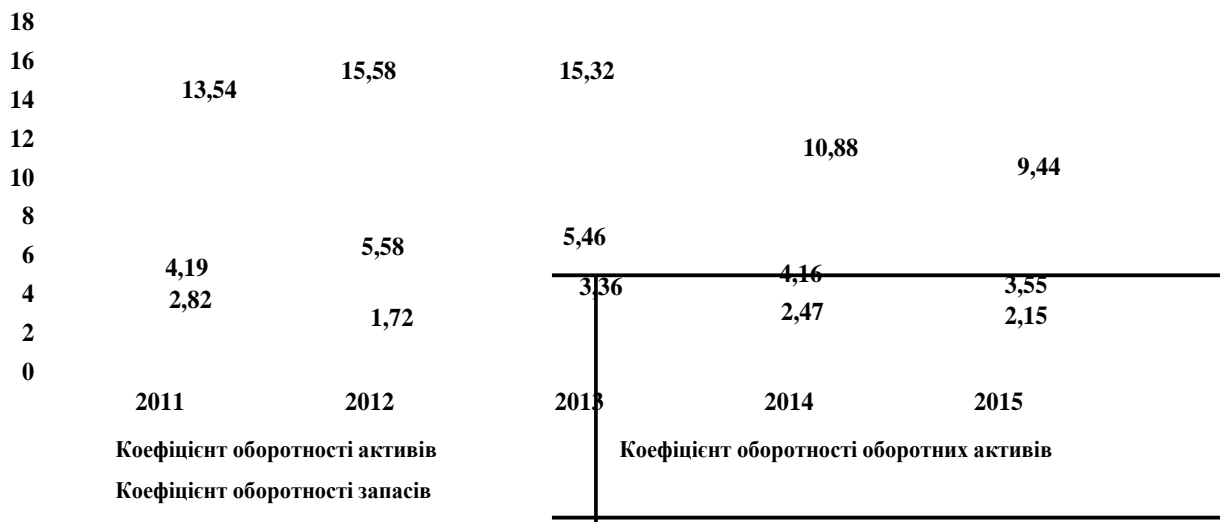

Рис. 2.3. Динаміка зміни показників ділової активності за період 2011-2015 років підприємства ТОВ «ОСП Корпорація Ватра»

Підсумовуючи зазначимо, що незважаючи на достатній рівень фінансової стійкості особливої уваги потребує підтримання обраної політики управління активами підприємства.

У розділі 3 «Вдосконалення економічного обґрунтування ефективності управління системою фінансового контролю на досліджуваному підприємстві» визначено, що система фінансового контролю забезпечує здійснення процесу фінансового контролю на підприємстві та допомагає уникнути систематичних помилок у прийнятті управлінських рішень і управлінні ресурсами підприємства. Беручи до уваги складність та багатовекторність системи фінансового контролю, зроблено висновок, що ця система має визначальне значення у процесі адаптації суб'єкта господарювання до умов зовнішнього економічного середовища.

Запропоновано використання концепції COSO у процесі удосконалення роботи системи фінансового контролю на підприємстві, що забезпечує систематизацію елементів, цілей та рівнів фінансового контролю на підприємстві. Одним із варіантів такого удосконалення є інтеграція процесу управління та процесу фінансового контролю, запропонована у схемі функціонування системи фінансового контролю на підприємстві як основа удосконалення діяльності підприємства в сучасних економічних умовах.

Встановлено, що критеріями ефективності фінансового контролю є результативність, дієвість, економічність. Конкретно оцінювати практичні результати фінансового контролю допомагають розробка і використання стійких, постійних вимірників–показників. Показники відіграють подвійну роль: з одного боку, свідчать про рівень роботи контрольного органу і є основною оцінкою його роботи, а з іншого – сприяють виявленню й усуненню порушень у підконтрольного суб'єкта. Показники завжди повинні містити кількісну оцінку роботи, яку проводить контролюючий орган. Критерії ефективності фінансового контролю мають більшу сталість, ніж показники, оскільки вони віддзеркалюють різні

завдання конкретних перевірок, специфіку діяльності органів управління різними галузями економіки.

У розділі 4 «Спеціальна частина» досліджено особливості світлотехнічної галузі України. Виявлено, що український світлотехнічний ринок включає в себе виробників і продавців світильників, джерел світла, супутніх товарів. У 2007 р. у цьому сегменті ринку спостерігалось стійке зростання в 20–30%, то в кінці 2008 р. настав різкий спад (в 2–3 рази), який був обумовлений кризами банківської та будівельної галузей ринку. Багато компаній, що працювали на позикових грошах були змушені віддавати кредити, що дуже сильно позначилося на їх фінансових показниках, а деякі були доведені до банкрутства. До кінця 2009 р., початок 2010 р. ситуація стабілізувалася і почався плавний процес реабілітації. В даний час ринок практично повернувся до докризових показників. Обсяг світлотехнічного ринку України до 2012 р. досяг рівня 150 млн. доларів на рік. При цьому продаж світильників приносить 100-120 млн. доларів на рік, решта припадає на джерела світла і супутні товари.

Встановлено, що ТОВ «ОСП Корпорация Ватра» презентовано нові технології у галузі світлотехніки – державну цільову науково – технічну програму «Розробка і впровадження енергозберігаючих світлодіодних джерел світла та освітлювальних систем на них», розроблену на замовлення Національної академії наук України. ТОВ «ОСП Корпорация Ватра» є конкурентоспроможним успішно працює на ринку СНД та Європи, невдовзі планується вихід і на ринки Лівії та Нігерії.

У розділі 5 «Економічне обґрунтування» здійснено прогнозування ймовірності банкрутства ТОВ «ОСП Корпорация Ватра» за допомогою дискримінантних моделей Z-рахунок Альтмана, модель Creditmen.

За результатами встановлено, що ймовірність банкрутства ТОВ «ОСП Корпорация Ватра» є доволі низькою (рис.5.1).

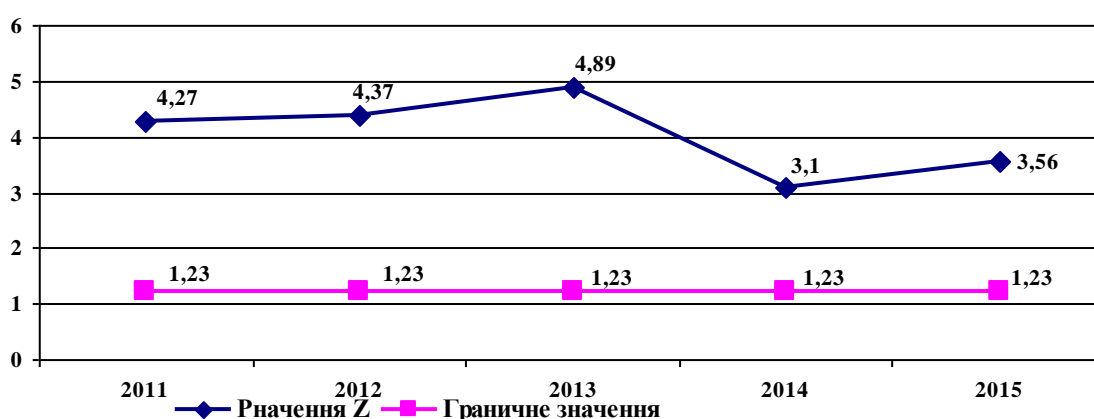

Рис. 5.1. Динаміка значення z-коефіцієнта за п'ятифакторною моделлю Альтмана на ТОВ «ОСП Корпорация Ватра» за 2011-2015 роки

Обґрунтовано систему попереднього контролю, яка побудована з урахуванням принципу розподілу обов'язків між працівниками, що проявляється в здійсненні кожного етапу процесу на відповідному автоматизованому робочому місці. З метою підвищення ефективності системи фінансового контролю на ТОВ

“ОСП Корпорация Ватра” представлено графічну модель внутрішнього контролю та організацію експертної системи (рис.5.2).

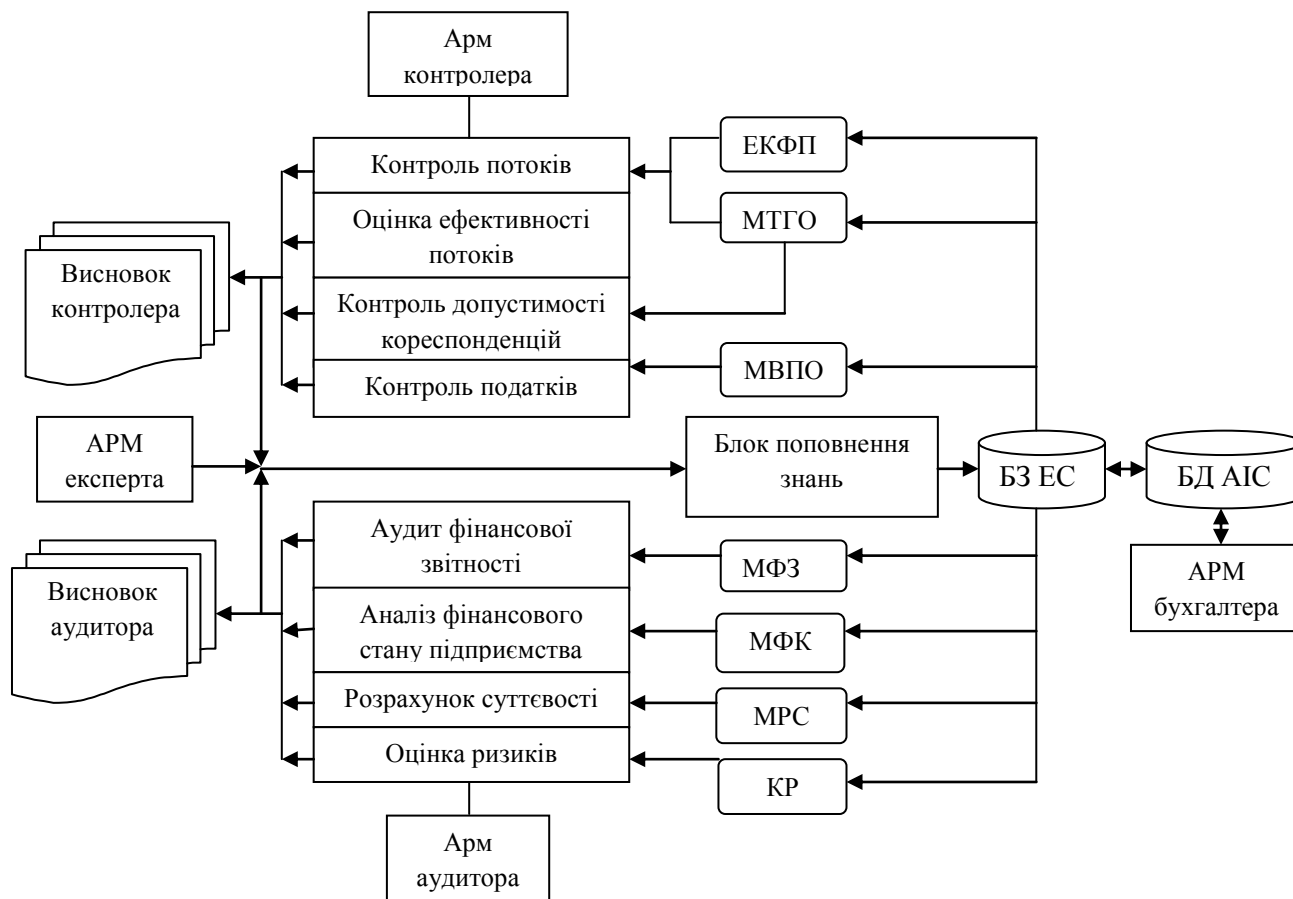

Рис. 5.2. Організація експертної системи

Перспективними напрямками автоматизації контролю є організація автоматизованого робочого місця контролера і системи попереднього контролю з урахуванням інформаційної інтеграції підсистем управління в умовах функціонування АІС, розробка експертної системи та алгоритмів автоматизованого здійснення тематичного контролю.

У розділі 6 «Охорона праці» досліджено організацію та фінансування охорони праці на ТОВ “ОСП Корпорация Ватра”, визначено напрями напрацювання заходів щодо матеріального забезпечення на об’єкті економіки на випадок надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу та шляхи забезпечення захисту персоналу суб’єктів господарювання та населення від впливу іонізуючих випромінювань.

ВИСНОВКИ

В даному дослідженні представлено науково-практичне вирішення проблеми щодо економічного обґрунтування ефективності управління системою фінансового контролю на ТОВ “ОСП Корпорація Ватра”.

Представлені в дослідженні методичні засади та практичні рекомендації сприятимуть значному покращенню ефективності планування, організації та функціонування системи фінансового контролю підприємства.

Отримані результати свідчать про досягнення поставленої мети та завдань дослідження, а також складають основу для наступних висновків:

1) Фінансовий контроль слід розглядати як багатоаспектну систему спостереження і перевірки законності, доцільності, раціональності процесів формування і використання фінансових ресурсів на всіх рівнях управління для оцінки ефективності прийнятих управлінських рішень і досягнення на цій основі економічного зростання. Фінансовий контроль за своєю економічною суттю це функція управління, яка включає сукупність спостережень, перевірок за діяльністю об'єкта управління з метою оцінки обґрунтованості й ефективності прийняття рішень і результатів їх виконання.

2) ТОВ “ОСП Корпорація Ватра” – світлотехнічне виробниче підприємство, що займається проектуванням, конструюванням та виготовленням освітлювальних приладів. За результатами аналізу його діяльності встановлено, що підприємство є прибутковим, незважаючи на виявлену тенденцію зменшення прибутку в абсолютному розмірі. Виявлено, що за 2013 – 2015 роки рентабельність активів зменшилася (у 2013 р. вона становила 0,14, у 2014 р. – 0,8, а у 2015 р. – 0,04).

3) Баланс даного підприємства у 2012 році становив 39991 тис. грн., що на 10568 тис. грн. більше, ніж у попередньому періоді. За 2014 рік виявлено, що даний показник значно збільшився на 13054 тис. грн. або на 34,26% і становив 51160 тис. грн.. Таке зростання відбулось за рахунок збільшення обсягу запасів, основних засобів і дебіторської заборгованості, таке зростання можна відмітити як позитивне явище для підприємства. Проте у 2015 р. спостерігається зниження даного показника на 4428 тис. грн. до суми 46732 тис. грн. Аналіз ділової активності ТОВ “ОСП Корпорація Ватра” засвідчив її активізацію, що знайшло своє відображення у зростанні оборотності активів.

4) Діагностика ймовірності банкрутства за допомогою п'ятифакторної моделі Альмана та моделі Creditmen показала, що ймовірність банкрутства на підприємстві ТОВ “ОСП Корпорація Ватра” є низькою. З метою уникнення банкрутства потрібно періодично проводити профілактичні заходи щодо захисту від банкрутства. Доцільним є також проведення підприємством ефективної антикризової політики, яку потрібно удосконалювати для підвищення захищеності підприємства ТОВ “ОСП Корпорація Ватра”.

5) Використання концепції COSO у процесі удосконалення роботи системи фінансового контролю на підприємстві забезпечує систематизацію елементів, цілей та рівнів фінансового контролю на підприємстві. Одним із варіантів такого удосконалення є інтеграція процесу управління та процесу фінансового контролю,

запропонована у схемі функціонування системи фінансового контролю на підприємстві як основа удосконалення діяльності підприємства в сучасних економічних умовах.

б) Обґрунтовано систему попереднього контролю, яка побудована з урахуванням принципу розподілу обов'язків між працівниками, що проявляється в здійсненні кожного етапу процесу на відповідному автоматизованому робочому місці. З метою підвищення ефективності системи фінансового контролю на ТОВ "ОСП Корпорація Ватра" представлено графічну модель внутрішнього контролю та організацію експертної системи. Перспективними напрямками автоматизації контролю є організація автоматизованого робочого місця контролера і системи попереднього контролю з урахуванням інформаційної інтеграції підсистем управління в умовах функціонування АІС, розробка експертної системи та алгоритмів автоматизованого здійснення тематичного контролю.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДОСЛІДЖЕННЯ

Садляк Х. Теоретико-методологічні підходи управління фінансовим плануванням на підприємстві / Садляк Христина, Мишковець Ірина // Матеріали Всеукраїнської наукової конференції за міжнародної участі «Перспективи розвитку економічних систем у середовищі глобально орієнтованого трансформаційного простору», 6 травня 2015 р. — Т. : Крок, 2015 — С. 100-103. — (Секція 2. Формування ефективних моделей управління економічними системами мікрорівня).

АНОТАЦІЯ

Садляк Х.Б. Економічне обґрунтування ефективності управління системою фінансового контролю на підприємстві, на прикладі ТОВ “ОСП Корпорація Ватра”. – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» за напрямом 8.03050801 «Фінанси і кредит». – ТНТУ ім. І. Пулюя. – Тернопіль, 2017.

Об’єкт дослідження – особливості побудови, організації та практичної реалізації системи фінансового контролю на ТОВ “ОСП Корпорація Ватра”.

Мета дослідження – теоретико-методичне обґрунтування та представлення шляхів удосконалення економічної ефективності управління системою фінансового контролю ТОВ “ОСП Корпорація Ватра”.

Методи дослідження: історико-економічний; системного підходу; аналізу та синтезу; порівняльний та структурний; фінансово-економічного аналізу; техніко-економічного аналізу; економіко-статистичного аналізу тощо.

В даній роботі досліджено теоретичні і практичні питання фінансового контролю. Запропоновано шляхи підвищення ефективності управління фінансового контролю на ТОВ “ОСП Корпорація Ватра”.

Ключові слова: фінансовий контроль, оборотні активи, зобов’язання, фінансовий результат, рентабельність, прибутковість, запаси, економічне обґрунтування, фінансовий метод.

SUMMARY

K.Sadliak. Economic justification efficiency management system of financial control in the enterprise, for example Ltd. "OSP Corporation Vatra". - Manuscript.

Research on education and qualification level "Master" in the direction 8.03050801 "Finance and Credit". - TNTU. I. Pul'uj. - Ternopil, 2017.

The object of study of this thesis Financial Control at Ltd "OSP Corporation Vatra".

The aim of the thesis is to highlight the nature of financial controls and determine its role in ensuring financial discipline in the enterprise and the search for optimal ways to increase its level.

Methods: history and economics; system approach; analysis; synthesis; comparative; observation; feasibility analysis; financial analysis; economic and statistical analysis; logical cause-and more.

In this paper, the theoretical and practical issues of financial control. Ways of improving the management of financial controls at Ltd "OSP Corporation Vatra".

Keywords: financial control, current assets, liabilities, financial performance, profitability, profitability, inventory, feasibility study, financial method.

